

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 8. ЈАНУАРА 1872.

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЋА МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЊУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

О ЛЕПИМ ЖЕНАМА У ЖИВОТУ И У ПЕСМИ.

(Јавно читање Лазе Костића у матичној дворани 16. дец. 1871. год.)

Кад смо се последњи пут састали, драги моји слушаоци и слушалице, говорио сам о злим женама. Ви би можда зактевали, да сад, у најнаду, буде једаред реч од обрим женама. Јер добро је лице, а зло је наличе. Само што у жена није као у другога света, није злу противно добро, већ лепота, што ћу се мало после потрудити да вам докажем. О злим женама смо се уверили, ако се још толико сећате, да их нема, јер које су збиља зле, те нису вине жене, већ нека друга створења. Па као што ми је мило било уверити вас, да ни једна од моји слушалица није зла, тако ће ми још милије бити, ако вам овом приликом разложим, да су моје слушалице све — и лепе. Али то у једну руку није нужно доказивати, што сваки види, а у другу руку, било би можда — теже, него што се чини; свет је данас врло неповеран.

Сад, за што не говорим о добрим женама? Већ и зато, што је обично женским милије, кад им кажете, да су лепе (јер тако се, на послетку, у свима језицима и зову: лепи свет), него да су добре. Кад се каже о каквој жени, да је добра, то се обично додаје нешто: добра је, сирота; ал' муж! сачувай боже! — е, ал' дабоме, са самом добротом није се могла друкчије ни удати и т. д. — Па зато често није ни њој самој мило, кад јој свет каже, да је добра. Исто тако, као што ће свака пре поднети, кад јој се каже, да је зла, него да није лепа.

Ето, за што сам онда говорио о злим, а за што говорим сад о лепим женама.

Пре свега морамо знати, да има двојако лепи жена: лицем, или с поља лепи, и скроз лепи. О лепушкатаим, о пријатним, о милокрвним, о враголастим и другим сурогатима, заменицима лепоте нећемо сад разговарати. Нас ће се само тицати чиста, призната лепота у животу и песми. Што се песме тиче допустићете ми, да се послужим у опште класичном књижевном ђу света, особито нашим народним песмама. Ради целине можда би требало погледати и на женске лепоте у сликама. Ал' ту би се прво морала проби читава теорија науке о лепоме, а друго морао би узети, као да је већина моји слушалана промотрила најбоље сликарске галерије и да их се добро сећа, што напослетку, не могу ни сам о себи рећи.

Кад је разговор о лепим женама, онда не треба разлагати шта је то лепота. У томе баш и јесте божаствена моћ лепоте, што то није мисао науке, која би се дала научити и размишљањем развити, нити је шука животињска потреба човека, што би је могли друштвеним установама усавршити, већ је урођено чувство, које се истукством и размишљањем само може затупити ил' изопитрити, никако пајк створити. То урођено чувство лепоте казује нам, да лепота мора бити потпуна. За то у лепе жене замишљамо и лено срце и лепу душу. А кад не нађемо да је тако, онда се љутимо. И право имамо

што се љутимо: леп образ, без лепе душе, то је безобразљук.

Ако сте се кадгод познавали, браћо, с таком каквом лепотицом, јамачно сте нашли у ње неку особину, која се налази у

сваке њене врсте; морали сте наћи, да не мари људе, што много испитују, не мари научењаке, не мари критичаре. Исто тако сте могли наћи, да се мање лепе жене радије друже с тајним људма.

(Паставић се.)

Д Е М О Н

(Наставак.)

Краљ Вукашин — царев издајица —
Краљ Вукашин — мучки цар убица!
Са престола Џар-Уроша чујем:
„За убиство смрт се враћа,
„За издајство смрт с поругом!“

(Ћина јаросно)

Мучи царе! Ваке речи
Вукашин ће крвљу спрати.
Краљ Вукашин издајник — убица —
Гром и пакао, ко то дрзне рећи
Вукашин ће домашит' га мачем
Све и да се на престо понео!

(У заносу)

Доле, царе, мој је престо!
Крвљу сам га заслужио — —
Душом сам га закупио — —
Краљ Вукашин на ње се пење —
Доле царе — доле — доле!

Застор пада.

ДРУГИ ДЕО.

М Р Т В А С Л А В А .

ОСОБЉЕ:

Цар Лазар	Патријарх Сава.
Кнез Кратко (Југ Богдан)	Демон
Милош Обилић	Геније
Милан Топлица	Вила. — Вођа
Војводе	Два турска посланика
Иван Косанчић	Војводе, дворани, стража,
Вук Бранковић	војници, гласници, нар.
Југовић	
Бошко	
Збива се прва појава у Крушевцу, друга и трећа на Косову.	

I. ПОЈАВА.

Дворана средовечног стила. Цар Лазар, Југ Богдан, Југовићи, Милош Обилић, војвода Милан и Иван, дворани, за тим посланици турски.

Ц а р .

Ти још своју и не каза, кнезе,
А по праву прва ј' твоја, Кратко!
Де реци нам шта ти о том судиш?

Југ Богдан,

Слушам царе ову децу овде,
Како лако о порази зборе —
Бојак бити, силу поломити,
Од' уз свирку младе одводити,
Овој деци као да исто, вреди. —
Давна памтим, много запамтео,
Ал' то много од зле руке беше.

Видео сам војску силнога Душана,
Кад весело пође да Џариград узме, —
Силан царе паде — веле од зле бољке; —
Горе беше нама, гледати га мртва. — —
— Крило српске славе Романија сажди. —
И Марицу кобну гледао сам царе,
Где удави јато српских соколова;
Крвава је река, — ал' и суза наша,
За минулом славом крвава бејаше!

Бошко Југовић.

Гледао си, бабо, српство силовито,
Ша ти ово данас, види се нејако,
Нама ј' ово силно.
Негда беше боја око туђе куће,
Данас бојем ваља очувати своју:
Мало нас је, право, ал' је снага веља.
Ко на лава у пећину пође,
Живе главе отуд не износи!

Југ Богдан.

Рад бих и ја мудровати тако,
Ал' ми неда ова стара памет.
Моја вели да не ваља снажном
Презирати слабог противника —
А цар Мурат слаб противник није!

Милош.

Ти не хоћеш ваљда, старино Богдане,
Да скрштених руку трпимо поругу;
Ти не хоћеш кнезе гледат' своју децу,

Дичне Југовиће помагајући Турком,
Да синцире скују твојој унучади — —

Југ Богдан (прекида)

Не дао Бог, синовче!

Милош.

Кад се сећаш данас веље српске славе,

Ти не сметни с' ума оне кротке Турке.
Погледај их сада, па ми реци кнеже,
Шта би силни Душан бесним Отманима,
Овде говорио: ти говори за њ' га.

Војводе.

Говори, говори.

(Наставиће се.)

Л И С Т И Ј А

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

„Границари.“) У четвртак 6. јануара угледасмо на нашој позорници први пут ово фрајденрајхово дело, које већ има своје стално место у позоришном репертоару београдском. Писац је написао неколицину епизода из друштвеног живота граничарског, од куда је и дошао наслов томе делу. Епизоде су обрађене ако не са свима обзирима према драмској вештини а оно бар с умешно изведенним бинским ефектима од сваке руке, што показује да је дело састављао рутиниран глумац. Радост и туга, страст и равнодушје, хумор и блазиратост излазе на изменце пред нас у лепим бојама, као оно слике у калејдоскопу; свака нас слика појединце занима, свака се разлије онако како желимо и за то на крају излазимо задовољни из позоришта. Али кад велимо задовољни, онда се бројимо у публику, јер попев се на форум критике, морали би што-шта делу замерити. Но узалуд би му ми набрајали махне, кад се комад допада позоришним благајнама и — што је главно — широј публици, којој се критички назори — ми то знамо — не подударају свакад с назорима рецензената; а да би се овој последњој одиста допао, постарао се и наш вредни управитељ, који је умешно скратио све што је сувишно, а додао по гдешто, што јасније мотивује радњу.

Престава је у целини испала добро, а могла би и боље, да је било новоме позоришту више представа на руци. Неке сцене, као слава пред црквом, кад немају потпуну декорацију, изгледају нам као нескладан уметак у игри. Но и томе ће се с временом помоћи, ако нам народ не закрати овоме заједну своје досадање учешће. Г. Ружић одиграо је улогу Андије тако, да би и самог писца могао задовољити, што му је иублика на крају живим изазивањем и признала. Грађа Ружићка достојно би стала уза њу да је била само мало мање сангвенична. Граничарке су јуначка кова, па за то су обузданије у радости а тишије у болу. Лепи јој беху последњи тренутки опроштаја у тамници. Г. Суботић је био добра верна слика чујићева карактера,

и ми мислим да је у њему леп дар за улоге овога жанра. Г. Рашић играо је улогу с вољом и марљиво или његова млађана и комична крв не одговара ни мало грингом карактеру, хоће рећи озбиљном и старачком. За то му служи на част, што је умeo да задовољи публику. Гђуца Хаџићева била би врло пријатна „културтрегерка“ Каролина, да јој је игра била живља, енергичнија. Остале су улоге у овоме комаду тако незннатне, да би се огРЕшили кад би наше вредне глумице по њима оцењивали.

Музика је лепо пропраћала поједиње сцене, особито монолог на грబљу; — али је композиција пе сама далеко заостала иза оригиналa. J.

ИЗ ДРУШТВЕНОГА СВЕТА.

* (Женски рат.) У слободи Америци бије се љути бојак. У том боју, истини, да се неје ни капи крви пролило, али тим више црнила. Тај бојак тим је занимљивији, што га жене бију међу собом. Американке теже за тим, да стеку у држави сва права, која ужијају и мушкица; а особито боре се за то, да им се да право на избор, т. ј. оне не ће само да им је слободно бирати, него хоће, да могу бити и избране. Ако им борба уроди добним плодом, може се лако догодити, да ће још и кака Американка сести на председничку столицу северне америчанке републике.

МУЗИКА.

* (Народни напеви.) Фрањо Кох, писац изврсних чланака „народна гласба у Југослов.“ у „Венцу,“ наумио је, да изда своју збирку народних напева, које већ купи од 15 година. „Венец“ вели, да ће та збирка показати свету, да ми несмо славни само са наших народних песама, већ да су и наши напеви управо тако оригинални и лепи, и да ће им се чудити и дивити сваки, који има осећај за музiku у опште.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТИПЛАТА.

ПРЕДСТАВА ШЕТА.

БРОЈ 3.

У НОВОМЕ САДУ У СУБОТУ 8. ЈАНУАРА 1872.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРANI

ПРВИ ПУТ:

ШКОЛСКИ НАДЗОРНИК.

ШАЉИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, С ПЕВАЊЕМ, ОД Е. ТРИФКОВИЋА.

О С О Б Е:

Шоповић, школски надзорник	Зорић.
Петровић, сеоски учитељ	Суботић.
Ката, жена му	Ј. Шоповићева.
Савета, ћи му	Л. Хадићева.
Станко, свршени приправник	Недељковић.
Писаревић, натарошев писар	Рашић.

Збива се у селу.

ЗА ТИМ ПРВИ ПУТ:

ПАРТИЈА ПИКЕТА.

ШАЉИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, ПО ФУРНИЈЕРУ И МАЈЕРУ ПРЕВЕО Ф. ОБЕРКНЕЖЕВИН.

О С О Б Е:

Шваље Рошерије	Ружић.
Анатол, син му	Недељковић.
Мерсије, пре тога трговац	Брани.
Ружа, његова ћи	К. Савићева.

Збива се у Паризу, у мерсијеровој кући.

Улазне цене: Седиште у кругу 1. фр. а. вр.— Седиште првога реда и на страни 80 н. а. вр.— Седиште другога реда и на страни 70 нов. а. вред.— Седиште трећега реда 50. н. а. вр.— Стajaњe 40. н. а. вр.— Галерија 20. н. а. вр.— Ђаци, деца, али само уз своје родитеље, и војници до наредника плаћају 20. н. а. вр.

У недељу 9 јануара ван претплате: „ЈЕЛИСАВЕТА КНЕГИЊА ЦРНОГОРСКА.“ Драма у 5 чинова, написао Ђ. Јакшић, за позорницу удео А. Хадић.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5. н. а. вр. и то: у трговини Пере Попадића, Паје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 САХАТА У ВЕЧЕ.